

výročná správa
Nadácie Milana Šimečku
za rok 2006

máj 2007, Bratislava

Nadácia Milana Šimečku v súlade s poslaním a cieľmi v roku 2006 uskutočňovala tieto programy a projekty:

1. PROGRAM VÝCHOVA K ĽUDSKÝM PRÁVAM JE ĽUDSKÝM PRÁVOM

- 1.1. Interkultúrne vzdelávanie
- 1.2. Škola na javisku – Nové menšiny a my
- 1.3. Globálne rozvojové vzdelávanie
- 1.4. Multikulturalizmus na Slovensku

2. PROGRAM S RÓMAMI ŽIŤ BUDEME. IDE O TO AKO...

- 2.1. Centrum lokálneho pracovného poradenstva Hermanovce – Cesta vpred
- 2.2. Obhajoba práv Rómov na bývanie – strategická litigácia
- 2.3. Posilňovanie kapacít rómskych a pro-rómskych aktivistov
- 2.4. Obhajoba práv Rómov na bývanie – právna pomoc
- 2.5. Centrá lokálneho pracovného poradenstva – nová služba pre marginalizované skupiny
- 2.6. Participácia Rómov a Sinti na efektívnej politike v oblasti zamestnanosti a vzdelávania
- 2.7. Transpose

3. PROGRAM OSUDY TÝCH, KTORÍ PREŽILI HOLOKAUST

- 3.1. Stratení susedia – zabudnutá história
- 3.2. Anna Franková – Odkaz dejín dnešku
- 3.3. Štipendijný fond Gisely Fleischmanovej
- 3.4. Rómske pracovné útvary: Zabudnutá súčasť histórie druhej svetovej vojny na Slovensku

1.1 *Interkultúrne vzdelávanie*

charakteristika

V rámci programu Výchova k ľudským právam je ľudským právom Nadácia Milana Šimečku v rokoch 2005 a 2006 realizovala projekt *Interkultúrne vzdelávanie*, ktorého hlavným zámerom bolo napomôcť začleneniu multikultúrnej výchovy ako prierezovej témy do vzdelávacieho systému na Slovensku. Prostredníctvom troch paralelných aktivít sme umožnili súčasným i budúcim učiteľom a učiteľkám základných a stredných škôl získať nové poznatky a informácie o princípoch a formách multikultúrnej spoločnosti a o možnostiach interkultúrneho vzdelávania. Kľúčové aktivity projektu zahŕňali cyklus seminárov *Budovanie interkultúrnej spoločnosti*, tvorbu metodologickej príručky *MULTI-KULTI na školách* pre učiteľov základných a stredných škôl a prípravu zborníka kritických esejí o rôznorodých aspektoch multikulturalizmu *Kultúra ako emócia: Multikultúrna zbierka esejí, nielen o „nás“*.

Cieľom cyklu seminárov bolo prostredníctvom prednášok, diskusií a interaktívnych cvičení predstaviť účastníkom rôznorodé aspekty života v pluralitnej spoločnosti, problematiku tolerancie a rešpektu k rôznorodým komunitám ako aj rôzne negatívne javy, ktoré fungovanie pluralitnej spoločnosti sprevádzajú. Nemenej dôležitým cieľom bolo oboznámiť účastníkov s interaktívnymi, zážitkovými a aktivizačnými metódami interkultúrneho vzdelávania. Na vedení tematických častí seminárov sa podieľali experti v oblasti pedagogiky, histórie, sociológie a etnológie. Cyklus seminárov bol realizovaný od júla 2005 do januára 2006.

Metodická príručka pre výučbu interkultúrnej výchovy je koncipovaná ako praktický materiál pre učiteľov druhého stupňa základných škôl a učiteľov stredných škôl. Jej doplnkom je populárno-vedecký zborník esejí o multikultúrnej spoločnosti. Hlavným zámerom pre jeho vydanie bolo poskytnúť základné informácie rôznych aspektoch spolunažívania rozličných komunít na Slovensku, a to prostredníctvom osobných výpovedí ich predstaviteľov.

projektová manažérka, osoba zodpovedná za projekt

Katarína Šoltésová

odborná skupina

Katedra etickej a občianskej výchovy, Pedagogická fakulta UK v Bratislave: Prof. PhDr. Erich Mistrík, CSc. (vedúci katedry), PhDr. Vlasta Dúbravová.

Spolupracujúce organizácie: Zduženie Orava pre demokraciu vo vzdelávaní, Nadácia pre deti Slovenska, Nadácia škola dokorán.

donori/sponzori projektu

Erinnerung, Verantwortung und Zukunft Stiftung, Berlín, Spolková republika Nemecko

prehľad aktivít v roku 2006

1) Cyklus seminárov

Na začiatku roku 2006 sa uskutočnil posledný zo série seminárov v rámci cyklu *Budovanie interkultúrnej spoločnosti*, ktorý bol venovaný problematike multikultúrnej spoločnosti, interkultúrneho dialógu a vzdelávania. Špeciálna pozornosť bola venovaná novým komunitám, ktoré na Slovensku postupne vznikajú v dôsledku globálnej migrácie.

2) Príprava metodologickej príručky *MULTI-KULTI na školách*

V nadväznosti na cyklus seminárov, pozostávajúcich z prednášok, diskusií a praktických cvičení bola v roku 2006 vytvorená metodická príručka k multikultúrnej výchove pre učiteľov základných a stredných škôl. Prvé vydanie príručky bolo publikované v decembri 2006 a obsahuje štyri kapitoly: 1. Multikultúrna výchova; 2. Pojmy používané v multikultúrnej výchove; 3. Rómovia; 4. Židovské dejiny a kultúra.

Prvé dve kapitoly sú venované multikultúrnej výchove vo všeobecnosti ako aj možnostiam jej uplatnenia v slovenskom kontexte. Ďalšie dve kapitoly sú venované histórii, kultúre a socioekonomickému postaveniu

dvoch tradičných menšín na Slovensku – Rómov a Židov. Okrem množstva faktografických údajov kapitoly predstavujú rôznorodé vyučovacie metódy (rovesnícke vzdelávanie, textovú analýzu, dramatickú výchovu, metódy kritického myslenia, čítania s porozumením a pod.). Jednotlivé kapitoly sú doplnené množstvom cvičení, praktických aktivít a pracovných listov, ktoré možno priamo využiť pri vyučovaní. Publikácia je tlačená vo forme šanónu, ktorý možno ďalej dopĺňať. V blízkej budúcnosti ju plánujeme rozšíriť o ďalšie kapitoly venované tradičným aj tzv. novým menšinám.

3) Príprava zbierky esejí *Kultúra ako emócia: Multikultúrna zbierka esejí, nielen o „nás“*

V roku 2006 Nadácia Milana Šimečku vydala taktiež zbierku esejí, ktorá obsahuje osobné reflexie aj analytické texty približujúce väčšinovo-menšinové spolunažívanie na Slovensku. Autori sa venujú rôznorodým témam a javom charakterizujúcim vzájomné interakcie rôznorodých skupín: Vietnamcov, Židov, utečencov, Maďarov, Rusínov, Rómov, Čechov, homosexuálov, žien či menšinových subkultúr. Publikáciu možno využiť ako doplnkovú literatúru pre starších študentov.

1.2 Škola na javisku – Nové menšiny a my

---

charakteristika

Projekt *Škola na javisku – Nové menšiny a my* nadviazal na úspešné projekty Nadácie Milana Šimečku zamerané na interkultúrne vzdelávanie, predovšetkým na cyklus seminárov *Budovanie interkultúrnej spoločnosti* a projekt *Objavme spolu Vietnam!* Hlavným zámerom týchto projektov bolo vnieť problematiku „nových menšín“ do slovenského školstva aj širšieho spoločenského povedomia a poukázať na formy, príčiny a dôsledky migrácie v kontexte globalizácie. Pojmom „nové menšiny“ sme zastrešili rôznorodé komunity, ktoré na Slovensku vznikajú v dôsledku migrácie, a ktoré v súčasnosti nie sú uznané ako národnostné menšiny. Tvoria ich zväčša jednotlivci a malé skupiny prichádzajúce na naše územie pod ekonomickým alebo politickým tlakom. Na rozdiel od tradičných menšín je kultúrna báza nových menšín často úplne odlišná od majority; nepoznanosť ich kultúry a nedostatok spoločných znakov sa preto často stávajú základom pre xenofóbiu a rasizmus.

Aktivity pilotného projektu *Objavme spolu Vietnam!* boli zamerané na zvyšovanie tolerancie, rešpektu ku kultúrnej rozmanitosti, a to špecificky voči vietnamskej komunite na Slovensku. Nadácia ho realizovala v spolupráci so Základnou školou na Hubeného ulici v Bratislave, ktorú navštevujú vyšší počet detí vietnamského pôvodu. V projekte sme aplikovali princípy interkultúrneho vzdelávania a z metodologického hľadiska využívali prvky dramatickej výchovy. V rámci projektu vzniklo bábkové predstavenie *Betelový list* na motívy troch tradičných vietnamských rozprávok, ktoré zinscenovali študenti bábkoherectva Vysoké školy múzických umení v Bratislave. Hodinová adaptácia sa tematicky zameriava na otázky priateľstva, úcty voči človeku a prírode, ľudskou kreativitou a flexibilitou v neočakávaných životných situáciách, nepriamo taktiež migráciou a spolunažívaním rôznych kultúr.

Zámerom nadväzujúceho projektu *Škola na javisku – Nové menšiny a my*, bolo sprostredkovať uvedené témy a uplatniť získané skúsenosti pre širšiu cieľovú skupinu študentov a učiteľov z rôznych regiónov Slovenska. Organizovaním seminára pre učiteľov a turné predstavení po školách sme sa snažili prispieť k odstraňovaniu zárodkov rasizmu, diskriminácie a xenofóbie v školskom prostredí.

projektový manažér, osoba zodpovedná za projekt

Peter Dráľ

odborná skupina

Viera Dubačová, Katarína Mrázková, Eva Ogurčáková (Centrum pre komunitné divadlo – Divadlo z Pasáže); Milan Zbořil, Harand Sarkisian (Slovenská utečenecká rada); Andrej Návojský (OZ Človek v ohrození); Martina Holcová (Středisko volného času Lužánky, Brno, Česká republika); Juraj Smutný, Štefan Hric (Vysoká škola múzických umení)

donori/sponzori projektu

Ministerstvo kultúry SR, Úrad vlády SR

prehľad aktivít v roku 2006

1) Workshop pre učiteľov základných škôl

9. – 12. november 2006, Banská Bystrica

Cieľom workshopu bolo oboznámiť učiteľov s metódami interaktívneho vzdelávania a prvkami dramatickej výchovy, ktoré možno využívať taktiež pri problematike nových menšín. Pri selekcii škôl sa prihliadalo na zastúpenie detí z menšinového prostredia, lokálny kontext a sociokultúrne charakteristiky regiónu. Do projektu boli zaradené školy, ktoré navštevujú deti z prostredia tradičných aj nových menšín.

Program workshopu kombinoval prednášky so zážitkovým učením, vďaka ktorým mali učelia možnosť osvojiť si alternatívne metódy prostredníctvom vlastnej skúsenosti. Účastníci seminára si taktiež pozreli predstavenie *Betelový list*, po ktorom diskutovali o možnostiach jeho didaktického využitia vo vyučovaní.

2) Turné divadelných predstavení na školách

20. november – 1 december 2006

Po absolvovaní seminára učelia pripravili podmienky na odohratie predstavenia *Betelový list* na svojich školách. Putovné predstavenie zavítalo na desať základných škôl, na ktorých sa odohralo celkovo 26 predstavení. Inscenáciu videlo viac než 1500 žiakov. Na väčšine škôl boli predstavenia doplnené o rôznorodé sprievodné aktivity, ktoré pripravili učelia so žiakmi: prezentácie rôznych kultúr, výzdoba tried, interpretácia hry prostredníctvom cvičení (rozvíjanie kľbka príbehu, rolové hry).

1.3 Globálne rozvojové vzdelávanie

---

charakteristika

Projekt *Príprava učiteľov pre Globálne rozvojové vzdelávanie* sa realizuje na pôde Katedry etickej a občianskej výchovy, Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave od mája 2006 do decembra 2007. Garantom projektu je doc. PhDr. Jozef Lysý, CSc. Nadácia Milana Šimečku v projekte figuruje ako partner zabezpečujúci externú koordináciu aktivít, organizáciu sprievodných podujatí a finančný manažment.

V rámci projektu sa vytvárajú a do prípravy budúcich učiteľov zavádzajú dva nové predmety globálneho rozvojového vzdelávania: *Globálna dimenzia vo vzdelávaní* na bakalárskom a *Globálne problémy ľudstva* na magisterskom stupni. Ťažisko bakalárskeho predmetu spočíva v sprostredkovaní teoretických podkladov pre globálne rozvojové vzdelávanie na Slovensku. Dôraz sa kladie na teoretické aspekty rozvojového vzdelávania, dôsledky globálnych trendov na lokálny rozvoj ako aj problematiku rozvojovej pomoci. Magisterský predmet sa zameriava na didaktické aplikácie poznatkov v rámci globálneho rozvojového vzdelávania.

K oboch kurzom vznikol interdisciplinárny učebný materiál, ktorý pripravil tím autorov pôsobiacich na fakulte a v mimovládnom sektore. Do prípravy a realizácie prednášok a seminárov sa zapájajú interní pedagógovia katedry, pracovníci mimovládnych organizácií a domáci aj zahraniční experti v oblasti rozvojovej pomoci. Výučba každého kurzu trvá jeden semester (12 týždňov) v rozsahu dvoch hodín týždenne.

projektová manažérka, osoba zodpovedná za projekt

Katarína Šoltésová, Peter Dráľ

odborná skupina

Katedra etickej a občianskej výchovy, Pedagogická fakulta UK: Doc. PhDr. Jozef Lysý, CSc., Prof. PhDr. Erich Mistrík, CSc., PhDr. Vlasta Dúbravová, PhDr. Darina Čuchranová, CSc., Mgr. Katarína Minarovičová, PhDr. Branislav Malík, CSc., PhDr. Nataša Ondrušková, CSc., PhDr. Pavol Pánik, CSc., PhDr. Dáša Vargová, CSc.

Externí konzultanti/lektori: Ditta Dolejšiová (Network University, Amsterdam, Holandsko), Milan Chrenko (UNDP), Marta Goňcová (Masarykova univerzita, Brno, Česká republika), Roman Džambazovič (Filozofická fakulta Univerzity Komenského), Petra Ďurišová (OZ Živica), Juraj Hipš (OZ Živica), Richard Filčák (Regional Environmental Centre), Sawkat Choudhury

donori/sponzori projektu

SlovakAid (UNDP Trust Fund)

prehľad aktivít v roku 2006

1) Workshop

V júni 2006 sa uskutočnil dvojdnový workshop pre členov projektového tímu na Katedre občianskej a etickej výchovy. Workshop viedla Ditta Dolejšiová pôsobiaca na Network University v Amsterdame, ktorá má dlhoročnú expertízu v globálnom vzdelávaní a praktické skúsenosti s prácou v organizáciách poskytujúcich rozvojovú pomoc. Workshop bol venovaný základným otázkam rozvojovej pomoci ako aj pojmom a metodikám rozvojového vzdelávania.

2) Vypracovanie sylabov

Pred začiatkom zimného semestra 2006 bol prepracovaný sylabus kurzu *Multikultúrna výchova* na magisterskom stupni štúdia s cieľom zahrnúť témy súvisiace s globálnym rozvojovým vzdelávaním. Zmenený kurz bol následne zaradený do výučby. V rovnakom čase bol vypracovaný sylabus kurzu *Globálna dimenzia vo vzdelávaní* pre bakalársky stupeň štúdia. Sylabus zahŕňa prednášky a praktické aktivity na témy: Úvod do globálneho rozvojového vzdelávania, Globalizácia a jej implikácie pre lokálny rozvoj, Globalizácia a vzdelávací proces, Minulosť a súčasnosť rozvojovej pomoci, Kultúrny konflikt a kultúrny šok v globálnom svete, Výchova ku globálnemu občianstvu, Globalizácia z rodového aspektu, Environmentálne aspekty globálnych politických disproporcií, Miléniové rozvojové ciele, Prekonávanie socio-kultúrnych odlišností ako súčasť globálneho vzdelávania.

Bakalársky kurz bude zaradený do výučby v letnom semestri 2007. V tom istom období bude spracovaný sylabus kurzu *Globálne problémy ľudstva* pre magisterský stupeň štúdia a vytvorená metodika evalvácie oboch kurzov.

3) Vypracovanie učebného materiálu

Interdisciplinárny tím odborníkov spracoval učebný materiál (skriptá) pre predmet *Globálna dimenzia vo vzdelávaní*. Jednotlivé kapitoly sa venujú problematike globalizácie v kontexte modernity, miléniových rozvojových cieľov, výchovy ku globálnej zodpovednosti, medzinárodnej migrácie, chudoby, spravodlivého obchodu a sociálnych, náboženských, environmentálnych a rodových aspektov globálneho rozvoja a rozvojovej pomoci.

4) Týždeň rozvojového vzdelávania

V novembri 2006 sa na pôde Katedry etickej a občianskej výchovy uskutočnil *Týždeň globálneho vzdelávania* s podtitulom *Spoločne za spravodlivý svet*, v rámci ktorého boli študentom prezentované aktivity slovenských vládnych a mimovládnych organizácií v oblasti rozvojovej pomoci a globálneho vzdelávania. Svoje projekty prezentovali zástupcovia ACU UNDP, Ministerstva zahraničných vecí SR, Gymnázia C.S. Lewisa, občianskych združení Živica, Človek v ohrození, eRKO, PLOP Slovakia a Nadácie Milana Šimečku.

1.4 Multikulturalizmus na Slovensku

charakteristika

Nadácia Milana Šimečku usporiadala 28. novembra 2006 jednodňovú konferenciu pod názvom *Multikulturalizmus na Slovensku: Realita alebo fikcia; perspektíva alebo hrozba?*. Záštitu nad konferenciou prevzal primátor Bratislavy Andrej Ďurkovec. Konferencia bola organizovaná z finančnej dotácie Ministerstva kultúry Slovenskej republiky. Na konferencii vystúpili s príspevkami zástupcovia štátnej správy, samosprávy, mimovládnych organizácií, akademickej obce, príslušníci tradičných aj tzv. nových menšín na Slovensku. Okrem účastníkov zo Slovenska sa na nej zúčastnili aj odborníci z Českej republiky, Rakúska, Maďarska, Veľkej Británie, Nórska, Spojených štátov amerických a Kanady.

Hlavným zámerom konferencie bolo iniciovať konštruktívny dialóg o problematike multikulturalizmu a možnostiach implementovania multikultúrnych princípov v spoločenskom živote a verejnej politike na Slovensku. Účastníci analyzovali problematiku multikultúrneho spolunažívania z historického, demografického, sociologického a politologického hľadiska. Samostatné panely boli venované možnostiach uplatňovania multikultúrnych princípov vo vzdelávaní ako aj zhodnoteniu doterajších prístupov k integrácii rómskych komunít. Jedným z kľúčových cieľov konferencie bolo poskytnutie priestoru rôznorodým menšinám na artikulovanie ich záujmov, pomenovanie problémov v spolunažívaní s väčšinovou spoločnosťou a na diskusiu o možnostiach zvyšovania tolerance voči inakosti.

S pozdravným príchovorom k účastníkom konferencie vystúpila aj mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska Judith Anne MacGregor. S hlavným príspevkom vystúpil Claude Cahn, programový riaditeľ Európskeho centra pre práva Rómov v Budapešti. Vo svojom príspevku na tému *Sme v strednej Európe odsúdení k multikulturalizmu?* sa venoval koexistencii menšinových kultúr a subkultúr v strednej Európe a výzvam, ktorým tento geopolitický priestor čelí v súvislosti s integráciou, vytváraním či prehľbovaním socio-ekonomických nerovností a konfrontáciou s kultúrnou inakosťou.

projektový manažér, osoba zodpovedná za projekt

Peter Dráľ

donori/sponzori projektu

Ministerstvo kultúry SR, Magistrát hlavného mesta Bratislavy

program konferencie

Program konferencie bol časovo aj tematicky rozdelený na dopoludňajšie rokovanie v pléne, ktoré sa problematike multikulturalizmu venovalo v širšom spoločensko-kultúrnom kontexte, a na štyri popoludňajšie, paralelne prebiehajúce panelové diskusie, v ktorých účastníci diskutovali o špecifických problémoch: 1. trendoch a perspektívach väčšinovo-menšinového spolunažívania na Slovensku, 2. problematike migrácie a utečencov ako aj integrácie etnických, kultúrnych, náboženských aj tzv. neviditeľných menšín, 3. rómsko – nerómskemu spolunažívaniu a 4. výchove k ľudským právam a multikultúrnemu vzdelávaniu.

Panelová diskusia

Multikulturalizmus na Slovensku: perspektíva alebo hrozba?

účastníci:

lászló NAGY, predseda Výboru NR SR pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien
jarmila LAJČÁKOVÁ, právnička, Torontská univerzita
barbara LÁŠTICOVÁ, psychologička, Kabinet výskumu sociálnej a biologickej komunikácie SAV
martin HANUS, novinár, .týždeň

moderátor: Iaco ORAVEC, programový riaditeľ, Nadácia Milana Šimečku

Zrkadlová sála Primaciálneho paláca

11.00-13.00

V úvodnej panelovej diskusii jednotliví vystupujúci načrtli vlastné vnímanie multikulturalizmu, čerpajúc z rôznych teoretických východísk ako aj vlastných skúseností s problematikou. V diskusii sa prejavili rozdiely už vo vymedzení multikulturalizmu ako 1. deskriptívneho opisu štruktúry obyvateľstva v stredoeurópskom regióne z hľadiska etnicity, rasy, náboženstva a kultúry, 2. politického projektu, ktorý nezahŕňa iba kultúrne záležitosti ,

ale aj politické a socioekonomické aspekty spolunažívania rôznych skupín, 3. spôsobu formovania a akomodácie národných, regionálnych a lokálnych identít v kontexte globalizácie, európskej integrácie a ekonomickej migrácie, 4. ideologická doktrína, ktorá prispieva k fragmentácii a segregácii spoločnosti s negatívnymi dôsledkami pre sociálnu súdržnosť.

Workshopy

1. Menšiny na Slovensku: trendy a perspektívy

účastníci:

boris VAŇO, demograf, Inštitút informatiky a štatistiky
juraj PODOBA, etnológ, Ústav etnológie Slovenskej akadémie vied
michal VAŠEČKA, sociológ, Centrum pre výskum etnicity a kultúry

moderátor: marián LEŠKO, publicista, SME

Aula Teologickej fakulty Trnavskej univerzity v Bratislave

14.00-16.00

V panelovej diskusii sa účastníci venovali problematike multikulturalizmu z perspektívy väčšinovo-menšinového spolunažívania a s ohľadom na súčasné trendy. Skladba diskutujúcich aj účastníkov reprezentovala pohľady rôznych vedných disciplín: historiografie, demografie, etnológie, sociológie, politológie a sociálnej psychológie. Prezentácie sa venovali meniacej sa demografickej štruktúre obyvateľstva na Slovensku pod vplyvom zmien reprodukčného správania aj ekonomickej migrácie. Analyzovali sa možnosti adaptácie multikulturalizmu ako pôvodne západnej koncepcie na riešenie medziskupinových problémov v postkomunistickej Európe, poznačenej pretrvávajúcim etnocentrizmom.

2. Hlas (nových) menšín

účastníci:

hamid OMED, právnik, Spoločnosť ľudí dobrej vôle
viera DUBÁČOVÁ, divadelná režisérka a aktivistka, Divadlo z Pasáže
leila HADJ-ABDOU, výskumníčka, Viedenská univerzita
roman KOLLÁRIK, aktivista, Iniciatíva Inakosť

moderátor: sawkat CHOUDHURY, lekár pôsobiaci na Slovensku, pôvodom z Bangladéša

Zrkadlová sála Primaciálneho paláca

14.00-16.00

V paneli boli zastúpení príslušníci rôznorodých „nových“ menšín ako aj zástupcovia organizácií reprezentujúcich ich záujmy. Pojem „nové“ menšiny zahŕňa značne diverzifikované skupiny: etnické, náboženské i tzv. neviditeľné menšiny ako aj utečencov či zdravotne postihnutých. Potreba vytvoriť tento panel vyšla z poznania, že napriek tradičnej diverzite strednej Európy, je spoločenský život v tomto regióne stále charakteristický vysokou mierou etnocentrizmu, xenofóbie a intolerancie voči inakosti. Diskutujúci sa snažili poukázať na fakt, že okrem oficiálne uznaných menšín na Slovensku žijú aj skupiny, ktoré nie sú uznané, pričom tento prístup nezohľadňuje zmeny, ktoré nastali v uplynulých desaťročiach v súvislosti s migračnými vlnami (utečenci a pracovní imigranti), ale aj s prirodzenou diverzifikáciou spoločnosti v demokratickom prostredí.

3. Rómovia: asimilácia – integrácia – emancipácia

účastníci:

jarmila LAJČAKOVÁ, právnička, Torontská univerzita
zuzana KUMANOVÁ, novinárka a aktivistka, občianske združenie In Minorita
klára ORGOVÁNOVÁ, splnomocnenkyňa vlády SR pre rómske komunity

moderátorka: andrea BUČKOVÁ, aktivistka

Zasadacia miestnosť Mestskej rady, Primaciálny palác

14.00-16.00

Hlavným motívom na organizovanie samostatného panelu venovanému rómsko – nerómskemu spolunažívaniu bola špecifickosť postavenia Rómov ako národnostnej menšiny a zároveň ako sociálnej skupiny poznačenej vysokou mierou chudoby a sociálneho vylúčenia, ktoré ešte viac umocňujú prejavy intolerancie, diskriminácie a rasizmu voči tejto komunite. Práve súčinnosť kultúrnych špecifik a socio-ekonomických problémov, ktorými sa veľká časť tejto minority vyznačuje, je zdrojom kontroverzií s ohľadom na vhodnú stratégiu integrácie Rómov do spoločnosti. Tieto spory boli podnetom na uchopenie hlavnej témy panelu; v diskusii sa analyzovala efektivita súčasných nástrojov verejnej politiky pri integrácii rómskych komunít a načrtli sa základné rámce inštitucionálneho riešenia tzv. rómskej problematiky na Slovensku.

4. Multikultúrne vzdelávanie

účastníci:

erich MISTRÍK, vedúci Katedry etickej a občianskej výchovy Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského
zuzana HUMAJOVÁ, analytička, Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika
jan BURYÁNEK, pedagóg, Člověk v tísni, Praha

moderátorka: **zuzana KLAČANSKÁ**, Pedagogická fakulta Univerzity Komenského

Magistrát mesta Bratislavy

14.00-16.00

Účastníci vzdelávacieho workshopu prezentovali rôznorodé postoje k možnostiam implementácie multikultúrnej výchovy do slovenského vzdelávacieho systému, a to s ohľadom na skúsenosti okolitých krajín, v ktorých sa multikultúrna výchova stala záväznou súčasťou kurikula ako jedna z prierezových tém. Príspevky sa venovali aj otázke inštitucionálnej a obsahovej reformy súčasného školstva

Celkový prínos konferencie spočíva v kritickej reflexii a naštartovaní diskusie o možnostiach uplatnenia princípov multikulturalizmu v politickej a spoločenskej praxi na Slovensku, a to v súvislosti s novými trendmi, ktorým súčasná spoločnosť čelí. Mimoriadne cenným prínosom bolo vytvorenie fóra pre prezentáciu tých skupín, ktoré nie sú oficiálne uznané ako menšiny.

Z konferencie nebol vydaný zborník, keďže jej účel bol skôr iniciačný a diskutované témy mali zámerne široký záber, ktorý vylučoval kompaktné spracovanie jednotlivých príspevkov. Napriek tomu považujeme za potrebné využiť mnohé podnety, ktoré z diskusií vzišli na realizáciu ďalších, tematickejšie ladených stretnutí a podujatí. Jedným z potenciálnych výstupov konferencie je vytvorenie stálej platformy nových menšín. V blízkej budúcnosti taktiež plánujeme zabezpečiť širšiu dostupnosť rozmanitých poznatkov a názorov súvisiacich s multikulturalizmom a majoritno-minoritným spolunažívaním prostredníctvom internetovej stránky - špecializovaného portálu multikulti.sk.

2.1. Centrum lokálneho pracovného poradenstva Hermanovce – Cesta vpred

---

charakteristika

Základným cieľom projektu je znižovanie nezamestnanosti dlhodobo nezamestnaných osôb, so zreteľom na osoby postihnuté sociálnym vylúčením v ohrozených lokalitách, efektívnou činnosťou existujúcej Siete centier lokálneho pracovného poradenstva, zameranou na zvyšovanie zamestnateľnosti, získavanie mäkkých zručností a sociálnu integráciu cieľovej skupiny, predovšetkým Rómov. Cieľ sa naplňuje prostredníctvom individuálnej pracovnej asistencie, poskytovaním služieb pracovného poradenstva (poskytovanie informácií o voľných pracovných miestach, spracovanie a aktualizácia databáz dopytu a ponuky pracovných miest, spolupráca s ÚPSVaR, vyhľadávanie a oslovenie potenciálnych zamestnávateľov) a rozvíjaním mäkkých zručností cieľovej skupiny (interkultúrne vzdelávanie, simulačné hry vedúce k zorientovaniu sa na trhu práce).

projektová manažérka, osoba zodpovedná za projekt

Zuza Bošeľová (projektová manažérka), Iva Grejtáková (pracovná poradkyňa)

odborná skupina, spolupracovníci, spolupracujúce organizácie

Člověk v tísni – společnost při ČT, o.p.š. - pobočka Slovensko

Centrá lokálneho pracovného poradenstva v Kežmarku, Lipanoch, Krompachoch, Vranove nad Topľou, Zborove, Roškovciach,

donori/sponzori projektu

Fond sociálneho rozvoja, Nadácia otvorenej spoločnosti, Phare

2.2. Obhajoba práv Rómov na bývanie – strategická litigácia

---

charakteristika:

V roku 2006 sme nadviazali na niekoľkoročnú spoluprácu s Európskym centrom pre práva Rómov a Centrom pre práva na bývanie a vyst'ahovanie. Projekt *Obhajoba práv Rómov na bývanie – strategická litigácia* sa realizuje v Bulharsku a na Slovensku. Cieľom projektu je iniciovať súdne konanie v strategických kauzách, ktoré by mohli v prípade úspechu napomôcť riešeniu niektorých závažných porušení práv Rómov na bývanie.

donori/sponzori projektu:

Open Society Institute; Centre on Housing Rights and Evictions

prehľad aktivít v roku 2006:

V minulom roku sme sa zamerali na vytypovanie prvých dvoch káz charakteristických rasovou segregáciou a núteným vyst'ahovaním. Nadácia v spolupráci s Ligou aktivistov pre ľudské práva iniciovala antidiskriminačnú žalobu v prípade stále pretrvávajúceho porušenia práv rómskych obyvateľov obce Dobšiná, ktoré spočíva v neústavnej petícii proti výstavbe bytov nižšieho štandardu. Taktiež sme iniciovali trestné oznámenie proti samospráve mesta Michalovce založené na podozrení z nezákonného vyst'ahovania miestnych Rómov z ich doterajších bytov.

Okrem týchto aktivít sme pripravili aj správu o nútených vyst'ahovaniach Rómov na Slovensku, ktorá bola následne prezentovaná na okrúhlym stole v januári 2007.

2.3 Posilňovanie kapacít rómskych a pro-rómskych aktivistov a mimovládnych organizácií pôsobiacich v regiónoch Slovenska pri ovplyvňovaní verejnej politiky

---

charakteristika:

Cieľom projektu je rozšíriť možnosti mimovládnych organizácií na Slovensku a tak reálne ovplyvňovať časť verejnej politiky, ktorá ovplyvňuje život Rómov na Slovensku. Projekt vytvára priestor na zvýšenie akceptovateľnosti a uplatniteľnosti návrhov "Ľuďi z regiónov" na riešenie vecí verejných, snaží sa rešpektovať ich znalosti „z terénu“ a legitimizovať rómsku verejnú politiku ako súčasť verejného života na Slovensku. Projekt pozostáva z troch navzájom prepojených komponentov: web stránky, INTERFACE analýz a stretnutí pracovnej skupiny. Všetky tri zložky sú zamerané na zintenzívnenie vzťahu medzi rómskymi alebo pro-rómskymi organizáciami v regiónoch a tzv. rómskou verejnou politikou. Prispievajú ku kvalitnej príprave lokálnych aktivistov na pripomienkovanie legislatívnych zmien na základe svojich praktických skúseností.

1) webstránka Rómska verejná politika – www.rvp.sk: Existuje množstvo dokumentov a materiálov, od zákonov cez národné akčné plány, stratégie až po rozhodnutia samospráv a výsledky výskumov, ktoré v rôznej miere ovplyvňujú život väčšiny Rómov, a ktoré podľa nás vytvárajú bázu na separátnu časť verejnej politiky na Slovensku. Pre ich lepšiu dostupnosť a ľahšiu orientáciu považujeme za dôležité zhromaždiť čo najviac dokumentov na jeden zdroj. Prehľadná web stránka s podrobným vyhľadávaním by mala splniť úlohu informačného portálu, ktorý lokálnym aktivistom a všetkým, ktorí sa na tvorbe rómskej verejnej politiky podieľajú, sprístupňuje dokumenty na základe oblastí verejnej politiky, miery relevancie k rómskej problematike, inštitúcií, jazyka a povahy dokumentu. Web stránka bude reagovať na potreby užívateľov (potenciálny vznik nových sekcií, diskusného fóra). V dvojtýždňových intervaloch bude cez adresár rómskych a pro-rómskych aktivistov a inštitúcií rozposielaný spravodaj s avízom na najnovšie prírastky na web stránke.

2) Analýzy: Druhú (výskumnú a analytickú) časť projektu zastupujú v projekte tri čísla spravodaja INTERFACE, pripravovaného Nadáciou Milana Šimečku a prizvanými expertmi. Monotematické čísla sa venujú vybraným problémom verejnej politiky, ktoré sú relevantné pre aktivistov. INTERFACE pozostáva z analýz jednotlivých politik a z častí, ktoré reflektujú dopady týchto politik v teréne a reálnu prax. Zároveň sú základom pre stretnutia pracovnej skupiny. Po zapracovaní pripomienok a odporúčaní pracovnej skupiny budú jednotlivé čísla INTERFACE distribuované členom vlády, ministerstvám, samosprávam a médiám.

3) Pracovné skupiny: Počas trvania projektu sa stretáva pracovná skupina zložená z desiatich aktivistov, skúsených v práci s rómskymi komunitami. Prvé tréningové stretnutie bolo venované technikám a zručnostiam písania analýz a odporúčaní pre verejnú politiku. Na ďalších stretnutiach pracovná skupina diskutovala a ďalej pokračuje v diskusiách o nových koncepciách vo verejnej politike, resp. legislatívnych zmenách alebo úpravách vo vzťahu k vybranej téme a vytvára konkrétne návrhy a odporúčania.

projektový manažér, osoba zodpovedná za projekt

Štefan Šarkózy

odborná skupina

National Democratic Institute, Nová rómska generácia, Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť

donori/sponzori projektu

Veľvyslanectvo Holandského kráľovstva; Nadácia otvorenej spoločnosti; Svetová banka

2.4. *Obhajoba práv Rómov na bývania – právna pomoc*

---

charakteristika

Kľúčovou aktivitou projektu bolo poskytovanie právnej pomoci za aktívnej spolupráce s lokálnymi aktivistami, najmä komunitnými sociálnymi pracovníkmi a miestnymi občianskymi združeniami. Vybraný právnik poskytoval právnu pomoc v lokalitách, kde sú porušované práva Rómov na adekvátne bývanie. V projekte sa sústreďujeme predovšetkým na región Prešovského a Košického kraja. V obhajobe práv Rómov v oblasti bývania sa môže monitorovať alebo hodnotiť množstvo rôznych aspektov ako sú právne predpisy zahrňujúce oblasť bývania, dodržiavanie základných ľudských a sociálnych práv v oblasti bývania, nútené vyst'ahovania, právne poradenstvo, prevencia pred vyst'ahovaním prostredníctvom inštitútu OsPr, pomoc obciam pri kreovaní sociálnej bytovej politiky, ale aj trestná činnosť priamo, či nepriamo spojená s bývaním. Náš projekt sa zameriava na:

a) sociálne byty nižšieho štandardu – zlá technická kvalita postavených bytov (dokonca s podozreniami na spreneveru), zlý manažment celého projektu aj finálneho prideľovania bytov s neblahými dôsledkami na komunitu, realizácia výstavby v lokalite, ktorá má za následok prehlbenie vylúčenia a segregácie.

b) nútené vyst'ahovania – v poslednom období zaznamenávame kulmináciu prípadov vyst'ahovania najmä rómskeho obyvateľstva z ich doterajších prenajatých bytov. Aj keď ide zväčša o neplatičov, často dochádza k právnym pochybeniam v procedurálnom postupe (prípadne zabezpečiť, aby bolo aj vyst'ahovanie sociálne prijateľnejšie).

c) trvalý pobyt – aj podľa rozhodnutia Ústavného súdu, je nemožnosť prihlásenia sa na trvalý pobyt porušením niekoľkých ľudských práv. Nový zákon o hlásení pobytu by podľa poslednej novely mal nadobudnúť účinnosť v lete tohto roka. Považujeme za dôležité, aby sa od počiatku uskutočňovali snahy o jeho efektívne využívanie a veľký priestor sa otvára najmä pre ľudí žijúcich v „čiernych“/nekolaudovaných stavbách.

d) segregácia – segregácia je jednou z najhorších prejavov rasovej diskriminácie. Bohužiaľ na Slovensku sa v mnohých obciach stretávame s vedomou lokálnou politikou priestorovej a funkčnej segregácie, či už v mestách alebo na dedinách. Je otáznosť, či sa podarí tento trend v blízkej budúcnosti zvrátiť, nepochybne je však dôležité maximálne využívať aj novú antidiskriminačnú legislatívu.

e) zavádzanie osobitného príjemcu (OsPr) – mestá zvyčajne sami „vyrábajú“ neplatičov a neprispôsobivých aj z ľudí, ktorí sa tomuto vývoju mohli vyhnúť. Nájomníkom v takýchto lokalitách neustále vznikajú dlhy na nájomnom a poplatkoch spojených s užívaním bytu, čomu sa mesto mohlo vyhnúť zavedením inštitútu OsPr. Niektoré mestá v SR majú kladné skúsenosti s uplatňovaním inštitútu OsPr, ktorý doposiaľ zaručuje právnu istotu bývania neplatičom pred spravidla oprávneným vyst'ahovaním, ale aj právnu istotu prenajímateľa bytov tým, že riadne a včas získava finančné prostriedky za svoje služby, spojené s poskytovaním bývania. Preto sme v projekte zavádzaniu OsPr venovali podstatnú časť.

Z hľadiska spoločenskej aktuálnosti riešenia problémov Rómov v oblasti bývania možno konštatovať, že projekt obhajoba práv Rómov na bývanie priniesol v sledovanom období prvé pozitívne výsledky ochrany práv Rómov. V priebehu sledovaného obdobia bolo zistené, že práva Rómov boli porušované najmä tam, kde dostatočne nefunguje ich právna ochrana v podobe právneho zastúpenia. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že život každého človeka našej spoločnosti je regulovaný právom v každom okamžiku. Stará zásada rímskeho práva stanovuje, že právo a jeho ochrana prináleží tomu, kto sa ho relevantným a kvalifikovaným spôsobom dovoľá. Každý orgán verejnej správy, obchodné spoločnosti a podnikatelia disponujú na rozdiel od rómskej komunity účinným mechanizmom právnej ochrany svojich práv a záujmov. Projekt obhajoba práv Rómov na bývanie je určitou časťou mechanizmu právnej ochrany Rómov ako najchudobnejšej časti obyvateľstva na Slovensku.

donori/sponzori projektu

Úrad splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity

2.5. Centrá lokálneho pracovného poradenstva – nová služba pre marginalizované skupiny

---

charakteristika:

Projekt si kladie za cieľ vytvoriť a stabilizovať sieť pracovno-poradenských centier, zameraných na znevýhodnených a dlhodobo nezamestnaných klientov a presadiť službu pracovného poradenstva ako ďalšej z bežne dostupných sociálnych služieb. Hlavnou aktivitou projektu je podpora vytvárania Centier lokálneho pracovného poradenstva, prepojených spoločnou databázou klientov a zamestnávateľov. Na túto sieť nadväzujú ďalšie činnosti, napríklad zapájanie komunitných sociálnych pracovníkov do spolupráce pri vyhľadávaní klientov centier, prepájanie centier s reedukačnými zariadeniami v Prešovskom kraji s cieľom zaistiť odchádzajúcim klientom týchto zariadení uplatnenie na trhu práce, vyhľadávanie pracovného uplatnenia pre klientov centier na pracovných trhoch mimo SR, realizácia tréningových pobytov pre klientov, zameraných na obnovu pracovných návykov a získavanie nových zručností, či podpora tvorby obecných firiem, zameraných na oblasti pracovného trhu, v ktorých sa môžu dlhodobo nezamestnaní uplatniť.

Informácie o aktivitách projektu sú dostupné na webovej stránke partnerskej organizácie Človek v tísiňi – pobočka Slovensko www.clovekvtsini.sk.

Aktivity projektu zaisťuje celkom 9 pracovníkov z piatich partnerských organizácií – Nadácie M. Šimečku, Človek v tísiňi, pobočka Slovensko, Asociácia terénnych sociálnych pracovníkov, Kolpingovo dielo na Slovensku a Ľudia a perspektíva. Projektovým manažérom je Ondřej Poduška.

zodpovedná osoba:

Ondřej Poduška

donori/sponzori projektu:

Európsky sociálny fond - Iniciatíva spoločenstva EQUAL

prehľad aktivít v roku 2006:

Aktivity projektu sme začali realizovať začiatkom júna 2005. V roku 2006 sa naša činnosť sústredila najmä na ďalšiu stabilizáciu siete poradenských centier, aktívne zapájanie komunitných sociálnych pracovníkov do pracovného poradenstva, štandardizáciu služby na Slovensku s presahom do Čiech (v spolupráci s partnerskou organizáciou Človek v tísiňi) a plánovanie a podpora obecných firiem. Zrealizovali sme dve úspešné turnusy letného tábora, zameraného na prípravu rómskych stredoškôľakov a mládeže odchádzajúcej z detských domovov na trh práce. Celkovo sa zúčastnilo 31 mladých ľudí. V novembri a decembri 2006 sme zorganizovali v spolupráci s Krajským úradom v Prešove a Úradom splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity spojené konferencie zamerané na dobrú prax podporujúcu zvyšovanie zamestnanosti Rómov v Prešovskom kraji a následne celonárodnú konferenciu v Bratislave, kde sa prezentovali aj výsledky regionálnej konferencie. Taktiež sme vydali dve brožúry o možnostiach zamestnávania v Čechách a vo Veľkej Británii a následne ich distribuovali prostredníctvom siete pracovných poradenských centier a komunitných sociálnych pracovníkov. V rámci tréningovej dielne pre nezamestnaných v Komplexnom centre zamestnanenckých služieb v Krompachoch sa uskutočnilo celkovo 6 týždňových kurzov práce s drevom. Podporu pri zakladaní obecných firiem sme poskytli obciam Sveržov, Kurov, Šarišské Čierne, Torysa a Spišský Hrhov.

Výsledkom týchto aktivít ku koncu roka 2006 bolo zamestnanie viac ako 650 zamestnaných klientov, z toho vyše 200 sa zamestnalo na obdobie dlhšie ako 6 mesiacov. Do siete CLPP patrilo ku koncu roka 6 centier (Hermanovce, Lipany, Spišský Hrhov, Kežmarok, Zborov a Krompachy) a 8 komunitných sociálnych pracovníkov (Lukov, Slavošovce, Mirkovce, Terňa, Soľ, Ostrovany, Žalobín a Ladomírová).

2.6. Participácia Rómov a Sintí na efektívnej politike v oblasti zamestnanosti a vzdelávania

---

charakteristika:

Projekt je súčasťou podprogramu Rómska verejná politika. Na spoluprácu sme boli oslovení Európskym centrom pre práva Rómov. Projekt sa realizuje v šiestich krajinách (Bulharsko, Česká republika, Maďarsko, Taliansko, Rumunsko a Slovensko). Hlavným cieľom je presadzovať uplatňovanie takých politík, ktoré by viedli k eliminácii diskriminácie Rómov a Sintiov v oblasti vzdelávania a zamestnanosti. Projekt je taktiež zameraný na posilňovanie kapacít rómskych organizácií pri ovplyvňovaní verejnej politiky.

projektový manažér, osoba zodpovedná za projekt:

Laco Oravec

donori/sponzori projektu:

Európska komisia

prehľad aktivít v roku 2006:

Hlavným podujatím v roku 2006 bola medzinárodný okrúhly stôl Diskriminácia Rómov v prístupe na trha práce, ktorý sa uskutočnil v marci 2006 pod záštitou ministersky práce, sociálnych vecí a rodiny, Ivety Radičovej. Hlavné príspevky mali okrem samotnej ministerky Claude Cahn, programový riaditeľ Európskeho centra pre práva Rómov, Ann Hyde, medzinárodná expertka v oblasti zamestnanosti a sociálnej exklúzie, zástupca Generálneho riaditeľstva Zamestnanosť a sociálna inklúzia Európskej komisie, Klára Orgovánová, splnomocnenkyňa vlády. Na okrúhly stole sa zúčastnilo 70 účastníkov z rôznych sektorov (poslanci NR SR, veľvyslanci a pracovníci veľvyslanectiev, zástupcovia ministerstiev, rómski aktivisti a experti).

Okrem okrúhleho stola sme zrealizovali aj tréning pre pracovných poradcov a komunitných sociálnych pracovníkov na tému diskriminácia v prístupe k zamestnanosti, ktorý sa uskutočnil v novembri 2006 v Prešove. Lektorkou tréningu bola Vanda Durbáková z Poradne pre občianske a ľudské práva, s príspevkom vystúpila aj riaditeľka Slovenské národného strediska pre ľudské práva. Pracovní poradcovia a poradkyne po tréningu spracovali lokálne štúdie o skúsenostiach ich rómskych klientov s diskrimináciou.

Najvýznamnejším medzinárodným výstupom projektu je publikácia Glass Box, ktorú vydalo Európske centrum pre práva Rómov a ktorá je unikátnym výstupom z medzinárodného komparatívneho výskumu o skúsenostiach Rómov z diskriminácie. Podklady do tejto štúdie poskytla aj naša nadácia, na základe výskumu, ktorý sme zrealizovali v roku 2005.

2.7. Transpose

---

charakteristika:

V roku 2005 sme sa stali partnermi Írskeho hnutia Travellerov a Európskeho centra pre práva Rómov v rámci projektu Transpose, ktorý je dvojročným tréningom pre skupinu tridsiatich aktivistov (15 Travellerov z Írska a 15 Rómov zo strednej Európy). Zo Slovenska boli vybraní medzi účastníkov: Lýdia Gabčová, Ivan Mírka, Julio Rusnák a Stano Daniel. Tréning sa zameria na tieto oblasti: úprava diskriminácie na európskej úrovni, monitoring a strategická litigácia, obhajoba práv Rómov na národnej a medzinárodnej úrovni.

projektový manažér, osoba zodpovedná za projekt:

Laco Oravec

donori/sponzori projektu:

Európska komisia

prehľad aktivít v roku 2006:

V roku 2006 sme zorganizovali 2 medzinárodné seminára, jeden v marci v Dubline, zameraný na nástroje medzinárodnej advokácie a druhý v júni v Bratislave, ktorý bol venovaný využívaniu médií pri advokačných aktivitách. Projekt bol završený záverečnou konferenciou v novembri v Dubline, na ktorej účastníci tréningu prezentovali zručnosti, ktoré v rámci projektu nadobudli a diskutovali sa otázky posilňovania terénneho aktivizmu a advokácie v európskom kontexte.

3.1. *Stratení susedia – zabudnutá história*

charakteristika:

Projekt nazvaný *Stratení susedia – zabudnutá história* sme v spolupráci so strednými školami na Slovensku začali realizovať v školskom roku 2003/2004. Je založený na forme študentských lokálnych výskumov, zameraných na históriu holokaustu v jednej lokalite, či v širšom regióne. Výsledok prvých študentských samostatných výskumov bol prezentovaný v zborníku *Stratení susedia* (2005).

osoba zodpovedná za projekt:

Monika Vrzgulová

odborná skupina:

Jana Hradská, Katarína Hradská

donori/sponzori projektu:

Úrada vlády SR; Claims Conference; nadácia Erinnerung – Verantwortung – Zukunft; Ústredný zväz ŽNO na Slovensku; International Visegrad Fund

prehľad aktivít v roku 2006

V roku 2006 sme pokračovali v spolupráci so stredoškolskými pedagógmi a študentami zo škôl v Spišskej Novej Vsi, Banskej Štiavnici, Trstenej a Seredi. Novými členmi pracovného tímu sa stali Gymnázium M. Galandu v Turčianskych Tepliciach a Gymnázium v Michalovciach.

Okrem jednoduchých workshopov a prezentácií projektu pre študentov, sme zorganizovali aj väčšie dvojdnové pracovné semináre. Na seminári v Trenčíne (apríl 2006) sa diskutovalo najmä o metodických otázkach výskumu - zber informácií, práca s historickými prameňmi (písomnými a orálnymi), ich spracovanie a verifikácia. Niektoré školy už aj odprezentovali výsledky svojej práce.

Na medzinárodnom stretnutí študentov, ktoré sa uskutočnilo v Prahe (jún 2006) sa slovenskí účastníci stretli so svojimi kolegami z Čiech a Poľska, ktorí pracujú v podobných projektoch zameraných na lokálnu históriu holokaustu v jednotlivých mestách. Osem študentov zo Slovenska odprezentovalo svoje výskumné práce – na pripravených posteroch, resp. power-pointovými prezentáciami. Pedagógovia diskutovali o ďalších možnostiach rozvoja tohto projektu a o využívaní výsledkov vo výuke histórie, etiky, náuky o spoločnosti, ale aj na hodinách literatúry.

Na základe spätnej väzby – na workshopoch, aj lokálnej medializácii projektu a jeho výsledkov je možné konštatovať, že projekt neprináša iba prvoplánový benefit: aktívne spoznávanie vlastnej lokálnej histórie samotnými študentmi.

Študenti výsledky svojich výskumov (či už bádajú v archívoch, robia rozhovory s pamätníkmi, študujú miestne kroniky a tlač) spracovávajú a sprístupňujú svojim spolužiakom na škole. Materiály sa využívajú nielen pri vyučovaní, ale boli/sú prezentované aj verejnosti mesta v podobe výstav, premietania, prednášok.

Študenti zapojení v projekte realizujú vo vlastnom meste aj ďalšie podujatia: napr. rekonštrukcia bývalého domčeka správcu židovského cintorína v Seredi (so zámerom neskoršieho využívania ako vzdelávacieho centra), starostlivosť o miestne židovské cintoríny či iniciovanie osadenia pamätnej tabule na pamiatku židovských obyvateľov v Trstenej. Pamätná tabuľa bola odhalená v októbri 2006.

Z uvedených príkladov jasne vyplýva, že projekt podnecuje u mladých ľudí kritické myslenie, tvorivý a angažovaný prístup k veciam verejným vo vlastnom meste.

3.2. Anna Franková – Odkaz dejín dnešku

---

charakteristika:

Vzdelávací projekt realizovaný formou putovnej výstavy po stredných školách. Hlavným námetom výstavy je životný príbeh mladej židovky Anny Frankovej počas druhej svetovej vojny. Svoje myšlienky a pocity si v úkryte zapisovala do denníka, ktorý sa po jej smrti stal svetoznámy. Výstava sa zaoberá nielen problematikou obdobia druhej svetovej vojny a historickou faktografiou, ale aj otázkou diskriminácie v minulosti i súčasnosti na základe rôznorodých kritérií - rasových, náboženských, etnických a podobne. Jej osobitosťou je sprostredkovanie dejín z pohľadu jednotlivca – dievčaťa, ktoré bolo v rovnakom veku, ako je cieľová skupina výstavy (študenti). Zároveň ponúka veľký priestor na diskusiu a zamyslenie sa nad hodnotou ľudských práv, tolerancie, demokracie a humanizmu.

Projekt patrí svojou formou k inovatívnym formám vzdelávania, resp. ku koncepcii rovesníckeho vzdelávania (peer to peer education). Na každej škole bol zrealizovaný dvojdňový workshop pre približne 15 študentov, ktorí boli vyškolení na kvalifikovaných sprievodcov po 30 paneloch výstavy. Workshop bol vždy ukončený slávnostným otvorením výstavy za prítomnosti pozvaných hostí. Výstava bola nainštalovaná v školách na dobu približne jedného mesiaca a počas tohto obdobia vykonávali vyškolení študenti sprievodcovské služby predovšetkým pre svojich spolužiakov a ďalších návštevníkov. Táto účinná forma vzdelávania bola vysoko oceňovaná pedagógmi i študentmi. Výstava sa využívala v rámci rôznych predmetov – dejepis, etika, literatúra...

zodpovedná osoba:

Jana Hradská

odborná skupina:

Lektorkami na workshopoch boli Jana Hradská a Monika Vrzgulová. Pracovníci Múzea SNP zabezpečovali prevoz a inštaláciu výstavných panelov.

donori/sponzori:

Anna Frank Centrum, Berlin; Anna Frank House, Amsterdam; Úrad vlády SR

prehľad aktivít v roku 2006:

V roku 2006 sa do projektu zapojilo šesť stredných škôl na Slovensku, vyškolených bolo takmer 90 študentov za sprievodcov a výstavu videlo niekoľko tisíc návštevníkov.

Gymnázium Šahy

Gymnázium M. Galandu Turčianske Teplice

Združená stredná škola Liptovský Mikuláš

Pedagogická a sociálna akadémia Levice

Gymnázium Vráble

Gymnázium Želiezovce

V júni 2006 sa v Banskej Bystrici uskutočnilo úspešné evaluačné stretnutie sprievodcov, ktorí sa do projektu zapojili v školskom roku 2005/ 2006.

plány:

V roku 2007 plánujeme pokračovať v ďalšej realizácii projektu, nakoľko záujem stredných škôl je dostatočný. Taktiež chceme realizovať visegrádsky projekt spolu s partnerskými organizáciami v Maďarsku, Poľsku a Českej republike.

3.3. Štipendijný program Gisely Fleischmannovej alebo 60 rokov po...

---

charakteristika:

Gisela Fleischmannová patrila medzi významné osobnosti neúnavne sa angažujúce v prospech záchrany slovenských i európskych Židov v čase holokaustu. Je pre nás symbolom veľkej odvahy, aktivity, obetavosti a diplomacie a preto sme sa rozhodli štipendijný fond pomenovať práve jej menom.

Fond bol založený pri príležitosti šesťdesiatych výročí konca druhej svetovej vojny, oslobodenia Osvienčimu a zrušenia cigánskeho tábora pri Osvienčime a prostredníctvom neho chceme podporiť výskum, pripomínanie a vzdelávanie v oblasti holokaustu. Cieľom je pomôcť rozširovaniu znalostí a informovaniu verejnosti o fenoméne holokaustu, ale aj zabezpečenie jeho reflektovania z hľadiska súčasnosti aj v budúcnosti. Keďže nepovažujeme tému holokaustu za zaujímavú len z pohľadu historiografie a archívnictva, je našim cieľom podporiť interdisciplinárne prístupy, alternatívne metódy a skúmanie holokaustu z rôznych uhlov pohľadu. Preto sme otvorili možnosť poskytnutia štipendií tak študentom a študentkám histórie, ako aj sociológie, práva, dokumentárneho filmu, psychológie, výtvarného umenia, či iných zameraní.

zodpovedné osoby:

Inge Vagačová (predsedníčka štipendijnej komisie), Jana Hradská (koordinátorka)

štipendijná komisia:

Bola zložená zo zástupcov odborníkov – historikov, donorov, preživších holokaustu a z predsedníčky Správnej rady NMS: Ivan Kamenec, Katarína Hradská, Igor Rintel, Matilda Hrabovecká, Ingrid Vagačová

prehľad aktivít v roku 2006:

V druhom ročníku udeľovania štipendií bol podporený jeden projekt, vo výške 15. 000.- Sk::

Monika Mikušová - *Typológia dokumentárnych filmov s tematikou holokaustu v priestore strednej Európy*

3.4. Rómske pracovné útvary - Zabudnutá súčasť histórie druhej svetovej vojny na Slovensku

---

charakteristika:

Projekt nadväzuje na aktivity nadačného programu *Osudy tých, ktorí prežili holokaust*, rozširuje výskumnícku a publikačnú činnosť nadácie spájajúcu metódu orálnej histórie s témou rómskeho holokaustu.

Projekt pozostáva z troch častí, ktorým prislúchajú aj konkrétne výstupy:

1) Nahrávanie osobných svedectiev Rómov, ktorí prežili druhú svetovú vojnu s osobitým dôrazom na svedectvá z pracovných útvarov a svedectvá maďarsky hovoriacich Rómov, ktorí žili a boli deportovaní z južných území Slovenska prislúchajúcich počas druhej svetovej vojny Maďarsku. Rozhovory v maďarčine, rómčine, češtine a slovenčine viedli skúsení výskumníci z odboru etnológie a romistika. Audiovizuálne nahrávky budú podľa potreby otitulkované a budú tvoriť súčasť archívu Nadácie Milana Šimečku a archívu Muzea romské kultúry v Brne.

2) DVD Rómovia a druhá svetová vojna, ktoré nadväzuje na analýzu archívu nadácie a vypracovanie inventára zbierky videorozhovorov realizovaných počas výskumov v rokoch 1998, 2000 a 2006. DVD obsahuje výber skrátených svedectiev a prispieva tak k snahe vytvoriť v rámci projektu multidimenzionálny obraz o živote Rómov počas tohto historického obdobia a priblížiť túto tému širšej odbornej i laickej verejnosti. Inventár zbierky zároveň sprístupňuje archív záujemcom o štúdium osobných svedectiev Rómov, ktorí prežili druhú svetovú vojnu.

3) Čítanka textov Rómovia a druhá svetová vojna je kompiláciou kľúčových, už existujúcich a publikovaných textov týkajúcich sa prenasledovania Rómov na území slovenského štátu a v oblastiach Slovenska, ktoré počas vojny patrili Maďarsku. Vybrané texty sú uvedené editorskou poznámkou, ktorá predstaví autora, zdôrazní hlavnú myšlienku textu a prínos textu k dokumentácii témy. Autormi vybraných textov sú Ctibor Nečas, Milena Hübschmannová, Ivan Kameneč, Karol Janas a Arne Mann. Druhou časťou čítanky je výber zo svedectiev Rómov z archívu nadácie a z už vydaných publikácií a časť kapitoly z knihy Mileny Hübschmannovej *Narodila som sa pod šťastnou hviezdou*. Čítanka obsahuje aj bibliografiu a fotografickú dokumentáciu. Časti publikácie sú preložené do rómčiny.

zodpovedné osoby:

Zuzana Bošeľová, Ingrid Vagačová, Martin Fotta

donori/sponzori:

Európska komisia (program Culture 2000); Nadácia Next Page; Veľvyslanectvo USA

DONORI NÁDACIE MILANA ŠIMEČKU

Európsky sociálny fond - IS EQUAL
Európske centrum pre práva Rómov
Ministerstvo kultúry SR
Úrad splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity
Nadácia otvorenej spoločnosti
Úrad vlády SR
The Centre on Housing Rights and Evictions
Remembrance, Responsibility and Future Foundation
Člověk v tísni
Európsky sociálny fond - FSR
Holandské veľvyslanectvo
Veľvyslanectvo USA
Centrum pre filantropiu
Pedagogická fakulta UK
Conference on Jewish material claims against Germany
UNDP
Veľvyslanectvo Izrealu
Anna Frank Centrum – Ministerstvo zahraničných vecí Nemeckej spolkovej republiky
Next Page Foundation
Európska komisia
Židovská náboženská obec, Bratislava
Ústredný zväz židovských náboženských obcí

ZLOŽENIE PRACOVNÉHO TÍMU PRACOVNÍKOV

Správna rada

Predsedníčka

Ingrid Antalová

Členovia

Martin Bútora

Balázs Jarabik

Kristína Magdolenová

Eva Salnerová

Peter Tatár

Ernest Valko

Revízorka

Zuzana Dzivjaková

Riaditeľ a správca nadácie

Laco Oravec

do októbra 2006

Peter Kaščák

od novembra 2006

Programové pracovníčky a pracovníci

Monika Vrzgulová

do júna 2006

Paula Tománková

Iva Havrilová

Zuzana Bošeľová

od júna 2006 na materskej

Katarína Šoltésová

do decembra 2006

Jana Hradská

Ondřej Poduška

Štefan Šarkózy

od apríla 2006

Marek Hojsík

od júna 2006

Ladislav Chynoradský

od júna 2006

Peter Dráľ

od septembra 2006

Asistentka

Helena Roglová

Lukáš Zachar

od septembra 2006

Účtovník

Andrej Mihálik

od apríla 2006

Adresa

Panenská 4
811 03 Bratislava
Slovenská republika

tel: (421 7) 544 335 52, 544 315 93,

fax: (421 7) 544 335 52

e-mail: nms@nadaciams.sk

www.nadaciamilanasecku.sk

Prehľad príjmov v roku 2006 podľa zdrojov (v Sk)	
1 809 558	Európsky sociálny fond - IS EQUAL (prostriedky pre partnerské organizácie)
775 758	Európsky sociálny fond - IS EQUAL
374 960	Európske centrum pre práva Rómov
330 000	Ministerstvo kultúry SR
300 000	Úrad splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity
214 380	Nadácia otvorenej spoločnosti
200 000	Úrad vlády SR
187 556	The Centre on Housing Rights and Evictions
170 750	"Remembrance, Responsibility and Future" Foundation
148 807	Člověk v tísni
92 129	Európsky sociálny fond - FSR
87 000	Holandské veľvyslanectvo
61 800	Centrum pre filantropiu
60 613	Pedagogická fakulta UK BA
55 567	Conference on Jewish material claims against Germany
42 002	UNDP
38 322	SOLID
15 105	Arbeitskreis deutscher bildungsstaetten
14 901	Veľvyslanectvo Izrealu
15 000	Ernest Valko
25 000	Fedor Gál
10 000	tržby za vlastné výrobky
125 000	tržby z predaja služieb
627 044	príspevky z podielu zaplatenej dane
151 000	ostatné príjmy
5 932 252	SPOLU

Fedor Gál	25.000,- Sk
Ernest Valko	15.000,- Sk

Liga aktivistov pre ľudské práva 80.000,- Sk
účel – strategická litigácia v kauzách Dobšiná a Michalovce

Prehľad výdavkov v roku 2006 podľa druhov činností (v Sk)	
program Osudy tých, ktorí prežili holokaust	1 238 933
program Výchova k ľudským právam je ľudským právom	1 140 459
program S Rómami žiť budeme. Ide o to ako...	5 486 542
prevádzkové náklady	1 825 363
SPOLU	9 691 297

Členenie výdavkov na správu nadácie v roku 2006

schválené správnou radou podľa § 28 ods. 2 zákona č. 34/2002 Z.z.
v SKK

<i>položka</i>	<i>schválená maximálna suma</i>	<i>reálne čerpanie</i>
ochrana a zhodnotenie majetku	150 000	126 873
propagácia verejnoprospešného účelu	15 000	0
prevádzka nadácie	400 000	294 724
odmena za výkon správcu	15 000	0
náhrady výdavkov podľa osobitného predpisu (cestovné náhrady)	10 000	2 370
mzdové náklady	400 000	356 396
iné náklady spojené s prevádzkou	50 000	45 000
SPOLU	1 040 000	825 363

V roku 2006 nastala zmena na pozícii správcu nadácie.
Novým správcom Nadácie Milana Šimečku sa stal Peter Kaščák.

Za výkon funkcie správcu nebola poskytnutá odmena.

Nadácia nemá vytvorené nadačné fondy.

Správna rada neurčila žiadne ďalšie údaje.